

Un pajais in dialàtt

Pròpi acsé: al nòster profesàur ed bulgnais, *nonchè* coretàur di sbàli dal nòster giurnalén e *altresi* autàur ed socuànt líber inpurtànt pr àl nòstri tradiziàn, l à anc al prèg’ – s’a vlàn dîr acsé – d èser un sanzvanais.

Naturalmànt a dscàrr ed Bertén d Sèra (*Roberto Serra*) ch’l é riuaté a fèr apruvèr dala Cmòinna ed San Žvân, adruvând una lazz e un finanziaimânt regionèl, l’instalaziàn int àl strè, piâz e ai ingrès dal pajais, di cartî con i antîg nóm m dialetèl. In tòtt quasst l à psó cuntèr só l apòg’ entusiàstic dla popolaziàn e, sàuratótt, dl’Aministraziàn comunèl, con un séndic ch’l à dimustrè d avair la tèsta in mèz ali uracc’.

Acsé, arivând l èter dé da Bulàggna dâla Persicetèna, prèmma ai ò incuntrè un cartèl con scrètt “**Al Pûz**” e, un pòc pió in là “**San Žvân**”.

Una vòlta arivè in pajais, ai ò catè da parchegèr int la “**Piâza dal Monumèint**” e dàpp, pedgànd, a sân arivè in “**Piâza**”, pròpi acsé, cum la vgnèva ciamè una vòlta.

Cum am piàsèv che anc a Bulàggna a psèssen lèzer “**Salghè ed Stra Mazàur**” (*Piazza Aldrovandi*), “**Bàurg dâl Càs**” (*via Marconi*), “**Mirasàul grand**” (*via Solferino*), “**Miòla**” (*via Farini*), ecz.

E, arivând da Anzòla o da San Lâzer o magâra da Frèra, un bèl: “**Bulàggna**”.

Int la nòstra intenziàn i nóm m dialetèl i n vòlen brîsa èser una manifestaziàn cànter qui ch’i arîven què da luntàn, anzi, tòtt èter! L é un vlair fèri partezipèr ala stòria dla nòstra zânt.

Gigén Lîvra e mé, da socuànt mîs andän dâu vòlt ala stmèna int una scòla elementèr a Castelmazàur (adès la s ciâma *Scuola Primaria*) e lé a fân cgnòsser al nòster dialàtt ai ragazû, sânz a avair la pretaisa ch’i pòsan inparèr a dscàrrer cme un fachén dla Bâla Gròsa. Al bèl l é stè quand, pòc prèmma ed Nadèl, a i avân fât cantèr in dialàtt dnanz ai genitûr e ai nûn, ch’i avèven i ûc’ mói... “*Bianco Natale*” ch’l é dvintè “*Sperân ch’vèggna la naiv*”; “*Jingle bells*” mudè in “*Din don dan*” e ala fèn un spetacolèr “*A sân brótt mo a sân senpàtic*”, tòtti cantè da una corèl ed stanta cínno.

Par làur nuèter dû a sân Gigén e Faustén e quand arivân in clâs l é una fèsta. Mo sàuratótt l é stè una gran sudisfaziàn a sénter la *Stella*, una muratta ch’la vén da *Capo Verde*, mandèr con bôna prunónzia i dé dla stmèna. L istàss quèl par socuànt fangén con i ûc’ a mandla.

Turnând ai cartî ed San Žvân, a mé am agrîva dimónndi che un quèl cunpâgn an séppa brîsa pusèbbil fèrel a Bulàggna. Nuèter, int la nòstra *Arena del Navile* vsén al Pânt dla Biånnda a n avân brîsa la *Toilette* o al *W. C.* Nuèter avân al **CÉSSO!**

F. C.

Acsé, tant par dîr quèl in dialàtt

Ai ò ancâura da capîr cum am èva fât a cminzipièr a scrîver in dialàtt.

Fòsri l é stè parché ai ò dè un’ucè, a cà dala Morèna, al giurnalén “**Al Pânt dla Biånnda**” dal mî amîg Fausto Carpàn. Ai ò tachè a lèzrel e a m sân sóbbit apasiunè, vgnândum in mânt che mé a cgnòss dâu lãngv. Defâti, fèn a quènn’g’ ân ai ò dscàurs e pinsè sàul in dialàtt. Da quand am à ciapè la vójja ed mètter zâ una quèlca raiga int al nòster bèl dialàtt, a m sént

pió alzîr, a sân turnè pió zâuven. Mé, a n m i sént mégga tòtt chi ân ch’ai ò int la càppa, acsé am càpita spass ed pinsèr a di quî **stranpalè**.

Stranpalè l é stè, l èter dé in zãnter, vadder dû ragazlètt con tanta ed cla frâja d azâr insfilzè int la chèren vîva: una sfilza d anlènni int un’uraccia, dâl balènni int na sâurazéjja, ónna int la lãngua e adiritûra anc ónna int al nès, ch’a n sò pó brîsa cum al s farà quand al ciaparà la fardûra. Però ai srèv al sò bèl tãurnacânt s’al s fèss fèr èter quâter o zènc bûsanén, parché con un puctinén ed pràtica e un pò d bôna vójja al prèv sunèr al clarinàtt!

As sâ, i pinsîr di vîc’ i én sãnper cànter àl nuvitè, mo què a sân pasè **par d là**.

Par d là i én pasè tòtt quî ch’i én sãnper atachè al telèfon. Spass am càpita ed vadder, dnanz da mé, quelcdón che in st mântèr ch’al camèinna, al se dsbrâza, al dscàrr a vâus èlta. L à l auricolèr int àli uracc’ e l é in comunicaziàn ed cuntènnuv con i sù amîg: al pèr un màt!

Mo cs arèni sãnper da dîrs? A vadder cum i s mòven e a sénter i sù dscûrs i pèren tòtt di dirizènt, di titolèr d aziannnda. Pusèbbil che di apredéssta o di faturén an i n séppa pió gnanc ón? Èni tòtt sparé? Mé, da cínno, a fèva al faturén da barbîr e la mî incunbãza l’èra ed fèr la savunè ai cliènt manc inpurtànt. Dâl vòlt al barbîr, ch’l avèva da druvèr al rasûr, al psèva tardèr un pò e mé andèva d lóng a insavunèr anc par di quèrt d âura e chi puvrètt spass i s indurmintèven. Ai n èra ón, che par mé l èra al pió dsgudàvvel ed tòtt e ch’a n al psèva brîsa vadder parché al vgnèva sãnper al quâter e trî dla dmanndga dàpp-mezdé. (Al pèr inpusèbbil, mo in chi ténp là, al barbîr al tgnèva avèrt anc la dmanndga, fèn al zènc dal dàpp-mezdé!). Mé, ch’an m èra mài d avîs d andèr a cà, par càulpa ed ch’l insmé, am tuchèva ed stèr lé anc dàpp l urèri ed chiusûra: a l arèv mazè!

Acsé a tachè a fèri dâl catûr: prèmma cinènni, pó sãnper pió grandi, fentànt che una vòlta a i insfilzè in bâcca, apòsta, al pnèl insavunè! L à d èser ancâura là ch’al **spûda**...

Spudèr, quand ai èra un cínno, l'èra la mî spezialitè. A zughèr a fùddbol ai èra int la mèdia, a fèr ãl sgiarunè invèzi ai èra piotòst schèrs, a zughèr a zacàgn ai èra sãnper acsé là, mo in dóvv ai èra l'às ed brésscla l'èra pròpi a spudèr: a cradd d'avair vént tótti ãl gâr ch'ai ò fât. A pasèven di dàpp-mezdé a fèr al "Canpiunèt di lumén!".

Av par-rà stranpalè, mo alåura an i èra mégga tant zûg eletrònic o ètri diavlarî; avèven da tór só quall ch'pasèva al cunvãnt e acsé a fèven pasèr al tãnp con quall ch' ai èra. Ai é trai o quãter manîr ed fèr i scarãc': con la bâcca a cûl d galénna e un supiot sacc, con la bâcca ch'la fà da câmra ed cunpresiãn e la lãngua ch'la spènnz fóra al spudãc', opûr col spudacén ch'al pãsa stra i dû dintón dnanz, spént dala presiãn dl ària in bâcca.

Dío mé màma, al n é brîsa dimónndi elegãnt, a l sò, mo mé ch'ai ò inparè da cínno, am vén d istént e, una quèlca vòlta, quand a sãn sicûr ch'an i é inción lé d atãuren, a lãs partîr un lumén acsé tant par fèr quèl, mo dàpp però a m vargãggn.

An s vargãgna pió inción a st mànd: l'èter dé, am é capitè ed vãdder una tràsmisiãn ala televisiãn, in duv ai èra una còpia ch'la mitèva in piãza, sãnza inción ritãggn, tótt i quí ch'i suzdèven stra d låur dû. Bisugnèva vãdder cme al pòbblic al s divartèva a vaddri a litighèr e al tgnèva la pèrt d ón o d cl èter. Secãnd mé ai srèv vló un bèl chèlz int al cûl a tótt trî – a i métt insãmm anc cla tòca dla presentatrîz - ch'l'èra la pió dsgudavvla dla **cunpagnî**.

"**Cunpagnî** dla bõna môrt" a ciamèven chi trî vcétt ch'i zughèven ed bajûc ala tòca, sãnper in cal tavlén, int al cafà dla Minèrva fóra d Galíra. Al pió zãuven di trî, l'avèva utantatrî ãn e l'èra un sizigliàn.

Tótti ãl vòlt ch'i i dèven ãl chèrt dla man, al gèva:

- *Míinchia, manco 'na carta da teccéssette in dödici càrte! Oh, scusasse, teé teé e la pòlla di spade!*

Tótt trî i èren svèlt cme dàli anguèll e l'èra un spetãcuel stèri a guardèr.

Adès, dàpp a tant tãnp, chisà cum i sran **finé**.

Finé l'é anc sta ciacaré, parché adès ai ò pròpi vójja d andèr a durmîr e a v salût.

Renzo Bovoli

Šbarluciãnd stra vèci pãgin

I arciãm di anbulãnt

Un dé dal 1443, ai arivé a Bulãggna un zèrt *Ginesio* che, sóbbit, al s fé insgnèr al palãz in dóvv ai stèva ed cà *Galeazzo Marescotti*, ón di parsunãg' pió inpurtãnt ed Bulãggna e amîg fedelèssum di Bãntvói. Chi èrel e csa vlèvel ste Ginèsi? Ed mstîr al fèva al conzalavèzz (*acconcialaveggi*), quall ch'l'ajustèva i tegãm e la terãja ed cà, insãmma: i sdûz. Girãnd da pajais in pajais, ai capitè ed farmères int al castèl ed *Varano Melegari* in dóvv al bulgnais *Annibale Bentivoglio* l'èra tgnó parsunîr dai milanîs. Al fó pròpi ló ch'ai dmandé ed vgnîr a Bulãggna par dír al sò amîg *Marescotti* d andèr a liberèrel. E acsé al fó.

Tótt quasst pr arivèr a quall ch'l'èra l arciãm ed stî arpszadûr anbulãnt: "**Lavéss! Lavéss!**". Zertón i ajustèven anc àli unbrèl e adiritûra i arlói! Mé a m arcòrd che da cínno int al nòster curtíl ai pasèva l agózz: "**Arrotinombrellaioooo!**" e al sulfanèr: "**Sulfanèr, ch'al càta àli òs, al fèr, i strãz, tótt i tanpècc'... 'naiooo!**". Nuèter cínno tótt zã a vãnder al fèr ch'a catèven (o ch'a gratèven...).

Adès, ògni tant, as sént una vãus da un altoparlãnt in vatta a una màchina: "**Donne, è arrivato l'arrotino!**", mo galénna bècum s'a l ò vèsst farmères anc sãul una vòlta!

....

I furnèr d una vòlta i reclamizèven ãl ziváll còti švarsland dnanz al sãu butaig : "**Ziváll, ziváll còti int al fãuren**". Ai prémm dal novzãnt ai èra anc di anbulãnt ch'i vindèven la stassa môba pr ãl strè, ala matèrna prèst: "**Ziváll còti int al fûg dl infèren!**".

"**C'vòla rumagnòla...**", ai èra anc di rumagnù ch'i arivèven a Bulãggna vèrs la metè dl'estèd con un bròz tirè da un sumarén e càrg ed màz ed ziváll. Stî màz i vgnèven pò atachè a una trèv in cusérna e adruvè par tótt l invèren. I šburdlón d una vòlta i avèven batzè sti màz ed ziváll i "parsótt di puvrètt".

"**Al lãt meeel!**" l'èra l arciãm d un umarén ch'al purtèva infilè int un brãz una panîra con dãnter una scãtla ed låta con al sò quèrc'. "*Un zaldãn?*" – al dmandèva tótt premurãus e sóbbit al rinpèva un zaldãn ed pãna muntè cunpagnãnd cl ãt con un "*A ló, sgnurén!*"

Rizairc a cûra ed **Renzo Bovoli** e **Fausto Carpani**.

Quissti i liber e i autûr esaminè:
- Mario Bianconi: *Bologna minore*
- Alberto Menarini: *Pinzimonio bolognese; Fra il Savena e il Reno; Bolognese invece.*
- Galeazzo Marescotti de' Calvi: *Cronica.*

Galeazzo Marescotti de' Calvi

Róssc e ruscarû

D in dóvv vénnel al nómm "róssc", par dír *immondizia*? Al vén dal latén *ruscus*, ch'al stà par "punzòp", la pianta che pr al pasè l'èra druvè par fèr ãl granè e che, bãn e spass, al s mitèva d atãuren ala ròba da magnèr cme proteziãn cãnter i pòndg. Una vòlta, in canpãgna, con cla rèna ch'ai èra dal róssc as n arduvèva pòc o gnínt, arîsg un quèlc òs che gnanc i can i arivèven d àura a rusghèr o di švanzói ch'i finèven int l'aldamèra.

In zitè la Cmónna, dal 1862, l'avíe un sarvézzi ed *raccolta dei rifiuti* e un quèlc matarlãz al strulghé sóbbit che la paròla *rusco* la vgnèva dall'acronimo *Rifiuti Urbani Solidi Comunalí*. In zãnter i ruscarû, col sò cariòl a man, ramãza e paltãna, quand i avèven rinpé al sò bidãn ed róssc i andèven a amucèrel int i curtíl apò

sta, lughè int al Turgliãn (*via Torleone*), in Bãurg San Pîr, in Santa Crãus e in Frasinèg. Al dé dàpp tótt ste róssc al vgnèva carghè in vatta a di càr e purtè foravî, int i sît apòsta.

E i *rifiuti liquidi*? Inción problèma! Un bèl vèrs "Òcio" e s arvarsèva incòsa in mèz ala strè, pisãn e tótt!

Dal 1948 as costitué l'*AMNU* (*Azienda Municipalizzata Nettezza Urbana*). Al ruscaròl, ch'l'avèva sîg un bròz tirè da un cavãl, al s farmèva

sänper in chi sît, al sunèva una trunbatta e la zänt i vgnèven fòra ed cà par purtèri al ròssc.

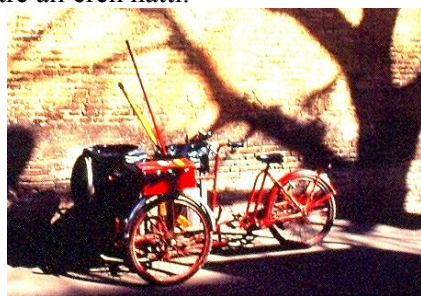

La trunbatta dal ruscaròl (prop. Carpani)

Al caratàn dal ròssc

Vèrs la metà di ân '50 i cavâl i andènn in pensiàn. I ruscarû i avèven un trizèccuel, che lâur i ciamèven «al Còc'» (*il cocchio*), con in vatta dû bidón ed ghîsa, ramâza e palatta. E âl strè ali èren natti.

Al còc' (foto F. Carpani)

Vî ed stê pàs ai arivé i câmion e i casón dal ròssc, prémma sâul grîs pr al ròssc "indiferenziè", pò ed divèrs culûr par la *raccolta differenziata*.

Ai dé d incû, am é d avîs, ògni quartîr al fà a sò mòd. E Hera? Mûcio!

Qué ai é *le mini isole interrate per l'organico, il vetro e le lattine*. Lé i dan i sâc o i bidón par *carta, organico, indifferenziata e plastica*, che âl famai i an da méttèr fòra in cal dé prezîs, a cl urèri esât. E stièvo.

Là ai é anc i casón, mo quall dl *indifferenziato* l é asrè; ai é un castén in dôvv as i pòl méttèr sâul un sacàtt ala vòlta, in mòd e manîra che i sâc grûs i vénnen lasè in tèra càntr ai casón dai zitadén pió salvâdg (ch'ai n é un sinifli). L'últma nôva: dal nuvàmber dl ân pasè tòtt d atâuren a cà mî i casón marón dl *organico* i én dvintè vîrd, con dâl gran scrètti: *solo*

sfalci e ramaglie. E nó? I svanzói ed cusèna duv i mitaggna?

I ruscarû i én dvintè *operatori ecologici*. Benéssum! Mo pr âl strè e sâtta i pôrdg, sâuratótt in periferî, mé a in vadd cèri vòlt: "*Chiaro ti vedo, spesso ti ricordo*".

A n vói brîsa fèr dla polémica, e acsé a m afairum qué, digànd solamânt ch'arènn da tgnîr sänper in amânt ch'a n avän brîsa ereditè al mând dai nûster genitûr, mo a l avän in prèst dai nûster fiû.

Intinimòd la nôstra Bulgnâza l'è sänper la pió bèla zitè dal mând!

Claudio Veronesi

La reclâm d una vòlta

"*La più sicura e spiccia – la migliore perché fondata sull'inganno. Prende topi in qualsiasi posto, non ha bisogno di essere coperta – quando vi è l'esca l'uncino è nascosto – anche le altre parti sono dissimulate – lo specchio facilmente inganna i topi – i topi sono astutissimi e soltanto coll'astuzia potrete acchiapparli, com'è il caso di questa trappola – Le trappole a specchio sono le più pratiche che siano state offerte*".

Da quall ch'ai ò psó capîr, la trâpla la funziunèva acsé: la pândga l'arivèva dnanz ala scâtla in dôvv ai èra un pèz ed furmâi ch'al tgnèva arpiatè l anzén. Drî dal furmâi ai èra un spèc' in dôvv la pândga la se spcèva. Cardànd ch'ai fòss una sò amîga e sintànd l udâur dal furmâi, dânter ch'l'andèva! Apanna ch'la tuchèva al furmâi, ai scatèva la trâpla ch'la fèva srèr al quèrc' e la pândga la vanzèva int al luvàtt...

L'idè la n é mégga mèl e la prèv truvèr un'aplicaziàn anc a livèl umàn. Vésst che i *furti in villa* i én sänper pió frecuènt, in fänd a un curidûr o int l ingrès as i prèv méttèr un'aparciadûra par prodûser un *ologramma* con una bèla zuvnòta smanvè. Al lèder al la vadd, al s avséna par méttèr âl man adòs e par fèr quasst al pâsa dnanz a una *fotocellula* che, scatànd, la fà scatèr una mâchina fotogrâfica arpiatè e una sirâna cme qualla dla polizî. E magâra anc una stiuptè, mo pr âria...

F. C.

Cugnómm bulgnîs

Šgirundlând int la Raid dâl Raid e anc lizànd al Giornalén a m sän inzanplè in socuànt cugnómm ch'i an da èser par fòrza bulgnîs, acsé am é vgnò al šburziaglén ed fèr una péccola indâgin só i cugnómm bulgnîs pió difûs, i pió vèg, quî lighè a un amstîr e cunpagnî brésscla. An cardèdi mégga ch'ai èva lèt l elânc telefònic da rà a rón, an i é dôbbi! Anc se bisâggna dîr un quel: v arcurdèv che una vinténna d ân fà *Pagine Bianche e Pagine Gialle* ed Bulâggna äli èren dû librón spècc, grûs e pîs?

Ai dé d incû, äli én rileghè insàmm, int un ónnic librózz ch'al pèr al catâlog dl *IKEA*. Dimónndi zänt, adès, sänpr atâc ai telefonén, i n an pió bisâggna dal telèfon *fisso*, e dimónndi èter (anca mé) i s én fât dscanzlèr dal elânc pr an arzavver pió cal bunbardamânt rânpasunâi ed ciamè publizitèri dai *call-center*. A téggna anc dîr che i nómmer di zitadén ch'a scrivò i n én brîsa cazè lé bâsta ch'séppa: i én tòlt dal sît ufizièl dla Cmónna, *IPERBOLE*, (cus'ai änta pò la geometrî con la Cmónna?) ch'l à un senpâtic muturén ed rizairca ch'al t dà al nómmer prezîs di abitànt con cal dèt cugnómm. L'urèggin e al significhèt ed dimónndi cugnómm a i ò catè int un èter sît séri, *COGNOMIX*.

Cminzipliàn con i dîs pió difûs: **Rossi** (ai n é 1.332); **Venturi** (1016); **Fabbri** (876); **Ferrari** (819); **Montanari** (783); **Gamberini** (740); **Barbieri** (721); **Nanni** (716); **Monti** (668); **Ventura** (596). Una surpraisa la vén dai furastîr: pr esâmpi quall di vént l é **Hossain** (ai n é 443); pò ai é dâli ètri zintunèra ed **Chen, Ahmed, Singh, Hu, Islam, Rahman**, e ví andèr. Bóna pèrt ed lâur-qué i an la zitadinanza itaglièna. E stièvo. Adès però andän a vâdder socuànt cugnómm bulgnîs stièt, derivè dal dialàtt.

Avän 340 **Zanetti** (da *zanàtt, zanàtta, zanétt*, gnanc a dîrel) e 13 **Serrazanetti** (da *sèra zanétt*, ahi che mèl!); 414 **Cocchi** (fòrsi da *còc... ed mamà*); 397 **Malaguti** (probâbil da *mèl acût* = póc šdašsd...); 474 **Martelli** (*al martèl d arzânt l avèrra äl pôrt ed fèr*); 425 **Zucchini**, 78 **Zucchi** e 23 **Zucconi** (tòtt da *zocca* e *zucân*); 339 **Pancaldi** (da *pan chèld*: pió bèl e

bân d acsè!); 233 **Cacciari** (da *cazièr*); 206 **Trebbi** (da *trabb* = crusèl ed trai strè); 182 **Cervellati** (fòrsi da *cervellata*, un tîp ed susèzza al zaferàn); 172 **Tagliavini** (da *tâja al vén* = un òst da funtèna!); 166 **Bergamini** (fòrsi da *bergaménna*, una râza ed vâca); 140 **Cenacchi** (da “*Znâc*”; es. *fèr al cenâchi*); 153 **Roda** (da *rôda*; la pió trésta rôda dal câr l'é qualla ch'zîrta); 107 **Forlani** (fòrsi da *furlèna*, un bâl popolèr); 75 **Cattabriga** (da *câta brîga*); 55 **Magagni** (da *magâgna*); 74 **Marangoni** (da *marangân* = falegnâm ch'al costrués i câr); 74 **Strazzari**, 45 **Stracciari** e 6 **Strazziari** (tòtt derivè da *strâz*, mo *tótt i strâz i én bôn da quèl*); 45 **Scaramagli** (da *scaramâi*, sgunbéi); 88 **Cazzola** (da *cazôla*; una *bôna cazôla* = un brèv muradâur); 14 **Rastelli** (da *rastî*, tòtt dû i significhèt); 29 **Bovinelli** (da *buvinèl*; oh, quasst l é pròpi bèl!); 30 **Scanabissi** (da *scâna béss*; es'arèni pò fât, pôver bîsti?); 10 **Stupazzoni** (da *stupâi*, *stupajón*, magnèffic!).

Socuànt cugnóm m i én lighè ai amstîr:
dal FRÂB i vénnen **Fabbri**, **Ferri**, **Ferrari**, **Ferretti**, **Ferrarini**, **Martelli**, **Mazza**, **Tagliaferri**, **Maccafferri** (da *mâca al fèr*) e **Malferrari** (un frâb bân da gnint)

Dal CUNTADÉN: **Cavalli** e **Cavallari**, **Vaccari**, **Bovini** e **Bovina**, **Calcaterra**, **Massari** (da *arzadâur*), **Mezzadri**, **Ligabue** (da *lîga al bâ*), **Vigna**, **Falavigna** ecz.
Dal FURNÈR: **Fornaciari**, **Fornasari**, **Fornasini**, **Farina** e **Monari** (da *munèr*) ecz. E pò: **Medici**, **Maestri**, **Sarti** e **Sartori**, **Calzolari**, **Falegnami**, **Stracciari**, **Borsari**, **Barbieri**, **Muratori**, **Carboni**, **Pastore** e **Pastorelli** ecz. E chisà quant in lâs indrî... Par finîr, grâzie ai nûster **Cuoghi** (*cûg*) a psân magnèr un bân piât ed **Garganelli** col sùg ed **Lepri** (òcio Gigén!) e, se chèsò, una bèla gamèla ed **Fagioli** coi strazón. E... bân aptît!

Claudio Veronesi

Nòta dal diretâur irresponsâbil

Al nòster Clèvi Veronâis al s é divarté a fèr sta rizairca só i cugnóm bulgnîs, rizairca ch'la n à brîsa una pretâisa sientèffica. Ècco, s'ai fòss quelcdón ch'al vlèss dîr la sò, stâl pâgin âli én a dispuiziàn.

F. C.

La scôla ed taruchén al Pânt dla Biânnda

I žugadûr ed chèrt, quî ch'i s n intânnden, i dîsen che a žughèr a “Otzânt” con âl chèrt lónghi l é al žûg pió bèl dal mând. A giudichèr dala pasiàn ch'i i méttèn chi amîg che tòtt i mèrcuel i s acâten int la nòstra salatta, al Pânt dla Biânnda (fòto), l à da èser vaira.

Incôsa l é nèd quand avân dezîs ed fèr al câurs ed Taruchén, afidând l'istruziàn di arlîv a un mässter dimónndi espèrt, anc s'l é žâuven rispèt al'etè sòlita di žugadûr da ustari: **Davide Lazzari**, ch'l é anc al titolèr dla famâusa *Azienda Agricola Rivabella*.

Personalmânt, mé con âl chèrt ai ò un rapòrt morfeònic, int al sâns ch'a m indurmânt sóbbit apanna ch'a i ò in man. Invèzi chi žugadûr dal mèrcuel i andarènn d lóng fén a maténna, e in mèz a lâur ai é di ragâz žûven, ch'i an inparè benèssum i segrèt dâl chèrt lónghi e anc socuanti bèli sgnâuri che, spass, i arîven con âl sfrâpel, la taurta ed rîs, la pèzza, la brazadèla...

A dèr una man a Davide, ai é anc un canpiàn cme **Elio Evangelisti**, pròpi ló, al poèta-scritâur dialetèl ch'al žûga a chèrt da una vétta. Stramèz ai arlîv dal câurs pasè a in é socuànt ch'i fan da asistènt ai manc espèrt, parché egnòsser tòtti âl règol al n é brîsa un quèl fâzil. A cunfès che anc a mé am piarsèv ed žughèr con âl chèrt lónghi, parché al Taruchén al fâ pèrt anca ló dâl nòstri tradiziàn, cme al žûg dal bòc' o al biglièrd o, cme una vòlta, al žûg dal balân, quall ch'i fèven al Sferistèri. Mé a sân cuntânt quand, al mèrcuel, a vadd arivèr la scuèdra di žugadûr e a m sént còmm s'a fòss un òst, còmm se la nòstra cà drî al Navèlli la fòss una versiàn mudèrna dl Usulén, d Reginûla, d Ghitón, dla Bûsa dal Péss, dl'Ufâisa ed Dío insâmma: d un'ustari ala vècia manîra, sâza la “acca” par dnanz.

F. C.

La siânza di nûster vîc'

Ulivèla (*Ligustrum vulgare*) – ligustro, olivella, olivo selvatico, pianta comune ne' boschi del piano e del monte, le cui foglie sono adoperate nella medicina popolare per curare le ulceri della bocca. I fiori sono assai cercati dalle api e le bacche graditissime ai tordi, merli e altri uccelli; colle stesse bacche si fa un bel verde per la seta e lana e coll'aggiunta di solfato di ferro si ottiene un buon inchiostro.

Uraccia d pândg (*Hieracium pilosella*) – pilosella, volgarmente orecchia di topo, cicoria gialla dai farmacisti, erba foraggera comune in collina e in montagna.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânnda

Nómmer 156 dal 2018

Diretâur irresponsâbil e limušnîr:

Fausto Carpan

Dségg n uriginèl:

Lupâmbbol (Wolfango) +

Umberto Sgarzi, +

Matitâza (**Giorgio Serra**)

Coretâur di sbâli: **Bertén d Sèra**

Strulgón eletrònîc:

Âmos d Lèli – **Mattéo Niròz**

Silvân d Cavalèrina

Abunamént par pòsta: almànc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto@pontedellabionda.org

Al dizionèri ed riferimânt par cäl paròl

ch'âli én difèzzili da capîr l é quasst:

Lepri – **Vitali**

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.marcopoli.it

